

UVOD

Tema ovog diplomskog rada jeste ustavnost i zakonitost u Bosni i Hercegovini. U svrhu boljeg razumjevanja ove teme, kao i njenog značaja, u prvom dijelu ovog rada je pisano o samom nastanku i pojavi ustavnosti i zakonitosti, čiji začeci sežu daleko u prošlost, ali se uobličavaju pojavom prvih modernih pisanih ustava. Danas se ustavnost i zakonitost prihvataju kao jedan od osnovnih principa ustavnog sistema svake državne zajednice u kojoj postoji ustav, a samim time predstavljaju bitne instrumente za ostvarivanje vladavine prava. U prvom dijelu rada, naveden je i ustavni ciklus, u zemljama građanske demokratije, počev od razvoja ustavnosti Velike Britanije, SAD, Francuske pa sve do socijalističkih zemalja i zemalja u tranziciji. Pojavom prvih pisanih ustava, javlja se i potreba za kontrolom i zaštitom ustavnosti i zakonitosti. Dakle, kako bi pravni poredak bio postojan i održljiv, potrebno je da sva pravna pravila budu u skladu sa ustavom. Često dolazi do kršenja ustava, pa se iz tog razloga prišlo pronalaženju različitih načina i mehanizama za zaštitu i kontrolu ustavnosti i zakonitosti. U ovom dijelu rada govorimo i o sistemu kontrole, koji postoji u svakoj zemlji, a čiji osnovni cilj i zadatak jeste zaštita društvenog, političkog i pravnog poretka. Ukratko je objašnjeno koji sistemi kontrole se primjenjuju u zemljama svijeta, te koji tip kontrole je zastupljen i prihvaćen kod nas.

U sljedećem segmentu rada pisano je o zaštiti ustavnosti i zakonitosti u Evropi i kod nas, značaju uvođenja ustavnih sudova i razvoju ustavnog sudstva, koje je prolazilo kroz više faza. Razvoj ustavnog sudstva kretao se od manje složenog i efikasnog do tako reći, modernijeg i efikasnijeg. Iz prakse država se zaključuje da postoje različiti modeli zaštite ustavnosti i zakonitosti. U ovom dijelu rada istaknuta su dva modela, i to Američki model zaštite ustavnosti i zakonitosti i Evropski model zaštite ustavnosti i zakonitosti, te su objašnjene brojne razlike između ova dva sistema. Svaki od ovih modela, njegove karakteristike i značaj, objašnjeni su na primjerima raznih država, počev od SAD-a, Kanade, Novog Zelanda, Australije, Južne Amerike do Austrije, Njemačke, Portugala, Španije, Čehoslovačke i mnogih drugih.

Treći dio ovog rada sadrži pojedinosti o zaštiti ustavnosti i zakonitosti na teritoriju Bosne i Hercegovine. Tačnije, riječ je o Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine, njegovim osnovnim karakteristikama i organizaciji. Takođe su navedene i njegove nadležnosti, čijom primjenom se posebno štiti Ustav Bosne i Hercegovine.

U sljedećem dijelu rada pisano je o zaštiti ustavnosti i zakonitosti u entitetima, odnosno o Ustavnom sudu Republike Srpske i postupku za ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti. Ovdje se navodi i sudska vlast Federacije Bosne i Hercegovine, za koju je Ustav BiH predvidio da je vrše sudovi Federacije, kantonalni i opštinski sudovi. Podjednako je važno i pravosuđe distrikta Brčko, kao i nadležnosti njegovih sudova.

Dakle, u trećem i četvrtom dijelu rada se spominje Ustavni sud Bosne i Hercegovine i Ustavni sud Republike Srpske, što je od posebne važnosti za temu ovog diplomskog rada, jer ovi sudovi predstavljaju savremene i nezavisne ustavne institucije kojima se ocjenjuje i ostvaruje ustavnost i zakonitost propisa i drugih opštih akata. Ove dvije institucije vršenjem svojih nadležnosti, obezbjeđuju zaštitu ustavnosti i zakonitosti u Bosni i Hercegovini i entitetima, te na taj način održavaju stabilnost utvrđenog društvenog, političkog i pravnog poretka.